

спрямування, а в якості критеріїв рівнів професійного саморозвитку розглядає: змістовно-мотиваційний, організаційно-діяльнісний і психотехнічний. При цьому основу змістовно-мотиваційного критерію становить цілепокладання і зміст професійного саморозвитку, ступінь його відповідності вимогам професійної діяльності, професійна спрямованість і мотивація; організаційно-діялісного критерію – організація, планування, цілеспрямованість, емоційно-вольова насиченість; психотехнічного критерію – володіння прийомами саморегуляції, методами самовиховання, вміння застосовувати і використовувати їх в повсякденній навчальній та службовій діяльності.

Оскільки процес професіоналізації майбутніх працівників правоохоронних органів починається в період навчання їх у виші, остільки способи організації їх професійної підготовки виступають в якості основних організованих зовнішніх факторів, що обумовлюють професійний розвиток і саморозвиток фахівців.

Список бібліографічних посилань

1. Євдокімова О. О. Зміст та форми психологічної підтримки особистісно-професійного розвитку курсантів ОВС. *Вісник Харківського національного університету. Сер.: Психологія*. 2012. № 1009. С. 196–200.
2. Деркач А. А., Селезнєва Е. В. Акмеология в вопросах и ответах: учеб. пособие. М.: Изд-во МПСИ; Воронеж: МОДЭК, 2007. 248 с.
3. Журавлева Т. Л. Активизация профессионального саморазвития слушателей в вузах МВД России: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. М., 1998. 237 с.
4. Макусева Т. Г. Модель индивидуально-ориентированного обучения. *Вестник Казанского технологического университета*. 2012. Т. 15, № 12. С. 328.

Отримано 28.02.2017

УДК 371.2:355.233

Олександр Васильович КОБА,

*старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін
та фізичної підготовки факультету № 2 – підготовки фахівців
для Національної гвардії України навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ),
кандидат педагогічних наук*

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Розглянуто організаційно-педагогічні проблеми та шляхи вдосконалення практичних занять з курсантами в процесі вивчення тактико-спеціальних дисциплін.

За лекцією у вищих навчальних закладах, поряд з семінарськими заняттями, широко використовуються практичні і групові заняття, що

проводяться в різній формі у відповідності зі специфічними особливостями викладання тактико-спеціальних дисциплін.

Терміну «практичні заняття» нерідко надають дуже широке тлумачення, розуміючи під ним всі заняття, що проводяться під керівництвом викладача і спрямовані на поглиблення науково-теоретичних знань і оволодіння певними методами роботи та навичками тій або іншій тактико спеціальної-дисципліни у відповідності навчального плану. Майже половину занять з тактико-спеціальних дисциплін, складають практичні і групові заняття. Різні форми практичних занять є самою ємною частиною навчального навантаження у вищих навчальних закладах [2].

Тактико-спеціальні дисципліни в цілому спрямовані на набуття майбутніми офіцерами навичок застосування на практиці теоретичних знань, правильного оцінювання конкретних ситуацій з наступним прийняттям рішень та їх реалізацію у звичайних та критичних ситуаціях. Залежно від розвитку озброєння й військової техніки, організації підрозділу, характеру й способів виконання службових завдань змінюються й ускладнюються завдання, розв'язувані в ході вивчення тактико-спеціальних дисциплін [1].

Залежно від рівнів професійної підготовки курсантів, мети заняття й інших факторів використовуються різні методи навчання. Так, для набуття теоретичних знань застосовуються лекційний метод, розповідь (пояснення), бесіда, показ (демонстрація) і самостійне вивчення навчального матеріалу; для формування вмінь і навичок – вправи (тренування) і практична робота. Під час навчання у складі відділення й взводу нами застосовується кілька методів у поєднанні один з одним: на тактико-стройових заняттях – вправа (тренування), пояснення, показ (демонстрація); на тактичних заняттях, бойових стрільбах і комплексних тактичних заняттях – практична робота, вправа (тренування); на розборах – пояснення й показ (демонстрація) [4].

Вони дають значний позитивний ефект, якщо на них панує атмосфера доброзичливості і взаємної довіри, якщо курсанти знаходяться в стані розкритості, запитують те, що їм неясно, відкрито діляться з викладачем і товаришами своїми міркуваннями. Педагогічний досвід показує, що не можна на практичних заняттях обмежуватися виробленням тільки практичних навичок і умінь вирішення завдань, побудови графіків, оформлення схем і т. д. Курсанти та слухачі повинні завжди бачити провідну ідею курсу і її зв'язок з майбутньою практичною професійною діяльністю. Мета занять повинна бути зрозуміла не тільки викладачеві, ай курсантові. Це надає навчальній роботі життєвий характер, стверджує необхідність оволодіння досвідом професійної діяльності, пов'язує їх з практикою життя. У таких умовах обов'язок

викладача полягає в тому, щоб більше показувати курсантам практичну значимість провідних наукових ідей і принципових основоположних наукових концепцій і положень. Основний недолік практичних занять часто полягає в тому, що набір вирішуваних на них завдань складається майже виключно з найпростіших прикладів.

Викладач повинен проводити заняття так, щоб на всій його довжині курсанти були зайняті напруженою творчою роботою, пошуками правильних і точних рішень, кожен повинен отримати можливість «розкритися», проявити свої здібності. Тому при плануванні заняття і розробці індивідуальних завдань викладача важливо враховувати підготовку і інтереси кожного курсанта. Педагог в цьому випадку виступає в ролі консультанта, здатного вчасно надати педагогічно виправдану допомогу, не пригнічуючи самостійності і ініціативи курсанта, при такій організації проведення практичного заняття в аудиторії не виникає думки про те, що можливість його вичерпані. Основним завданням будь-якого педагога на кожному практичному занятті, поряд з навчанням свого предмета (дисципліни), є навчити курсанта думати. Саме тут у викладача є багато можливостей проявити свій педагогічний талант. Особливе місце серед практичних занять відводиться так званим групових занять, на яких вивчають різні зразки техніки, озброєння, умови і правила її експлуатації, практичного використання. Для успішного досягнення навчальних цілей подібних занять при їх організації повинні виконуватися наступні основні вимоги: відповідність дій курсантів раніше вивченим на лекційних та семінарських заняттях методикам і методам; максимальне наближення дій учнів до реальних, відповідним майбутнім функціональними обов'язками; поетапне формування умінь і навичок, рух від знань до умінь і навичок, від простого до складного; використання при роботі на тренажерах або діючої техніці фактичних документів, технологічних карт, схемат; вироблення індивідуальних і колективних умінь і навичок [3].

Розкриємо детальніше сутність, призначення, особливості, порядок підготовки і проведення в військовому вузі подібного виду практичних занять. Підготовка викладача до практичного заняття на техніці і озброєнні починається з вивчення вихідних документів по організації навчального процесу на кафедрі.

Список бібліографічних посилань

1. Енциклопедія освіти/голов. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Коба О. В., Павлов М. Т. Організаційно-педагогічні особливості тактико-спеціальних дисциплін як складової формування професійної компетентності майбутніх офіцерів внутрішніх військ МВС України. *Наук. зб. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України*. 2014. Вип. 77, ч. 2. С. 163–167.

3. Євсюков О. Ф. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх офіцерів у навчальному процесі вищого військового навчального закладу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2007. 18 с.

4. Поваренков Ю. П. Психологическое содержание профессионального становления человека. М.: Изд-во УРАО, 2002. 160 с.

5. Хуторской А. В. Современная дидактика: учеб. для вузов. СПб.: Питер, 2001. 544 с.

Отримано 28.02.2017

УДК 355.233:006

Андрій Миколайович ЗЕЛЬНИЦЬКИЙ,

*провідний науковий співробітник науково-дослідного управління проблем
розвитку військової освіти та науки центру воєнно-стратегічних досліджень
Національного університету оборони України
імені Івана Черняховського (м. Київ),
кандидат педагогічних наук, професор*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГАРАНТУВАННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

*Розглянуто психолого-педагогічні та технологічні аспекти забезпечення і
гарантування якості освіти та освітньої діяльності при підготовці
майбутніх офіцерів у вищих військових навчальних закладах на основі
проведення дефінітивного аналізу цих та інших близьких за змістом понять
та їх адаптації до особливостей функціонування сфери вищої військової
освіти.*

Військова освіта є специфічною складовою загальнодержавної системи освіти і має відповідати сучасним вимогам щодо забезпечення якості як головного сенсу освіти. З неї розпочинається зміцнення обороноздатності держави, відтворення і нарощування кадрового потенціалу Збройних Сил України, де провідна роль належить офіцерським кадрам.

Професія офіцера – це необхідний в соціальному відношенні особливий рід службової діяльності, який вимагає певного рівня підготовки щодо виконання офіцером визначених службово-бойових функцій на посаді за призначенням в умовах мирного та воєнного часу.

Професію офіцера, на основі відмінностей в суб'єктах, об'єктах і предметах професійної діяльності, можна класифікувати за такими типами: «людина-людина», де суб'єктами взаємодії та впливу є начальники, підлеглі та колеги: особистість військовослужбовця, мікрогрупа, (екіпаж, розрахунок) мала група (військовий підрозділ);